

ภาพรวมของพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมบนพื้นที่สูง ในอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

รัศมี ชูทรงเดช

ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการบูรณาการองค์ความรู้ที่ได้จากการค้นคว้าของผู้วิจัยระหว่างปีพ.ศ. 2541-45 เพื่อตอบคำถาม 2 ประเด็นหลักคือ ประการแรก พัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมในอดีตในพื้นที่สูงของอำเภอปางมะผ้าเป็นอย่างไร มีลักษณะทางวัฒนธรรมเป็นอย่างไร และประการที่สอง การเปลี่ยนแปลงของสังคมและความหลากหลายทางวัฒนธรรมในพื้นที่สูงได้เกิดขึ้นเมื่อไหร่

ผลการวิจัยในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค สรุปเบื้องต้นว่าบริเวณพื้นที่สูงในอำเภอปางมะผ้า เป็นบริเวณที่มีความสำคัญต่อความเข้าใจประวัติศาสตร์ล้านนา เพราะหลักฐานทางโบราณคดีแสดงให้เห็นว่าพื้นที่สูงในอำเภอปางมะผ้าไม่เคยถูกทิ้งร้างว่างเปล่า มีประวัติศาสตร์วัฒนธรรมที่ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน การค้นพบที่สำคัญคือ โครงกระดูกคนซึ่งเป็นหลักฐานยืนยันการอยู่ในพื้นที่นี้ตั้งแต่ 22,190 ปีมาแล้ว

สังคมและวัฒนธรรมในช่วงไพลสโตซีนตอนปลาย-โฮโลซีนตอนต้น (22,190-7,660 ปีมาแล้ว) เป็นสังคมระดับกลุ่มชนขนาดเล็กที่หาอาหารตามธรรมชาติ ยังไม่มีการแบ่งชนชั้น และมีเคลื่อนย้ายบ่อย ลักษณะทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นคือ เครื่องมือหินกะเทาะ

สังคมและวัฒนธรรมสมัยโฮโลซีนตอนกลาง (5,360-2,995 ปีมาแล้ว) เป็นสังคมระดับกลุ่มชน มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีที่ชัดเจนคือการทำเครื่องมือขวานหินขัดและภาชนะดินเผาเนื้อดิน มีการอยู่อาศัยที่นาน แต่ก็ยังมีการเคลื่อนย้ายอยู่ และสมัยโฮโลซีนตอนปลาย (57 ปีก่อนพ.ศ. ถึงพุทธศตวรรษที่ 22) เป็นสังคมระดับชนเผ่าที่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ มีการแบ่งระดับของคนในสังคมคือ หัวหน้าของโคตรตระกูลและสมาชิกในครอบครัวของสายตระกูล และมีการแบ่งหน้าที่การทำงานเฉพาะทาง เริ่มปรากฏความหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจน วัฒนธรรมเด่นได้แก่ วัฒนธรรมโลงไม้ วัฒนธรรมเนินดินรูปวงกลม และวัฒนธรรมร่วมสมัยประวัติศาสตร์ล้านนา ข้อสังเกตที่น่าสนใจคือแม้ว่ามีการเกิดวัฒนธรรมใหม่ในพื้นที่นี้ แต่ยังคงมีเค้าของรูปแบบของวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมอยู่ เช่น การใช้พื้นที่ตามเชิงผา สันเขา หรือการทำเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำจากหิน เป็นต้น

